

Kršćanski odgovor na antitrinitarijanizam

Tema antitrinitarijanizma je u posljednje vrijeme postala prilično aktualna među mnogim vjernicima. Možda zato što su zbunjeni nekim predavanjima i građom s interneta, zbog čega su posumnjali u onu vjeru koju su prigrlili kad su se krstili. Stoga, prije nego što se pozabavimo ovom važnom temom, navedimo sveopće načelo koje će svakom vjerniku pomoći u suočavanju s izazovima drugog mišljenja ne samo po ovom, nego i po drugim pitanjima vjere: Vjeruj u svoja vjerovanja, sumnjaj u svoje sumnje; nemoj sumnjati u svoja vjerovanja i vjerovati u svoje sumnje. Mnogi su odlutali u krivovjerje ili ateizam upravo zato što se nisu pridržavali ovog načela.

Podsjetimo se, antitrinitarijanizam je tumačenje koje ne priznaje nauk da se Bog objavio u tri jednakopravne i jednako vječne Osobe. Postoji više vrsta antitrinitarijanizama, i premalo je mjesta da bismo obradili svaku od finesa. No srž ovog učenja može se svesti na ovo dvoje: **1.** odbacivanje Isusovog božanstva; doduše, neki antitrinitarijanisti to ne čine, ali zato Isusovo božanstvo podređuju Očevom božanstvu — kao da je Isus nekakav “drugi Bog”;¹ ali većina antitrinitarijanista uglavnom odbacuje Kristovo božanstvo, smatrajući da je Isus stvoreno Biće; **2.** umanjivanje Isusovog autoriteta spram Boga Oca; budući da je po tom shvaćanju Isus ili stvoren, ili u najboljem slučaju “Bog drugog reda”. U tom slučaju se samo Otac može nazvati starozavjetnim imenom JAHVE, a ne i Isus. Drugim riječima, antitrinitarijanizam kaže da je bilo vremena kad Isusa nije bilo. To znači da je samo Otac vječan, dok je Isus imao svoj početak u vremenu, bilo tako što ga je Otac stvorio, ili tako što ga je “rodio” u određenom povijesnom trenutku, pa je stoga Isus podređen i inferioran u odnosu na Oca.

Značaj teme

Ova tema je važna ne zbog nekakvog teološkog nadmudrivanja, nego zato što se tiče shvaćanja spasenja. Naravno, to ne znači da je potrebno znati sve teološke pojedinosti o ovoj temi, niti da se iskreni kršćani koji imaju drukčije mišljenje ne mogu spasiti. Ali ipak, shvaćanje Kristovog božanstva i jednakosti s Bogom Ocem je kamen temeljac plana spasenja. Ukoliko Isus nije vječno postojeći JAHVE, onda On ne može u potpunosti biti Spasitelj. Jedino smrt vječnog Bića (koliko god to paradoksalno zvučalo) mogla nam je priskrbiti “vječno spasenje” (Hebrejima 5,9), odnosno “vječni otkup” (Hebrejima 9,12). Umanjivanje Kristove naravi ili Njegovog autoriteta prije svega baca ljagu na Božji karakter. Umjesto da sâm Bog plati cijenu za naše grijehе, On — prema tom shvaćanju — angažira nekog drugog da to učini. Zamislite roditelja koji bi rekao svojem djetetu: “Odlučio sam spasiti život dragog prijatelja tako što ću tebe prinijeti na žrtvu!” Biste li se divili takvom čovjeku? Nikako. Mi se divimo onima koji su sami spremni poći u smrt zbog nekog drugog. To je ono što je Bog učinio za nas. On je sâm otišao na križ i primio vječnu kaznu za naše grijehе, da bi nam priskrbio vječno spasenje. Zato, primjerice, Pavao piše da je

¹ Tu sintagmu upotrijebio je Origen (*Protiv Celza*, 5.39).

sâm Bog prolio svoju krv kako bi stekao svoju Crkvu (Djela 20,28). Naravno, to ne znači da je Bog Otac stradao na križu.

Negdje u trećem stoljeću pojavilo se vjerovanje po kojem Otac, Sin i Sveti Duh nisu različite Osobe, nego samo modaliteti jednog te istog Boga, nešto kao tri maske jedne Osobe. To nije biblijski utemeljeno gledište. Bog Sin je stradao na križu. No to nimalo ne umanjuje Božju patnju. Poznati teolog Jürgen Moltmann je vidio križ kao “događanje između Boga i Boga”, odnosno kao “duboko cijepanje u Bogu samome, budući da je Bog napustio Boga i proturječio sebi, a bilo je to ujedno i jedinstvo u Bogu, budući da je Bog bio jedinstven s Bogom i odgovarao samom sebi.”² To “cijepanje” unutar Boga posljedica je Njegove svetosti. Mi često prelazimo preko mnogih moralnih nedostataka, poput laži, pohlepe, licemjerja, požude, i slično, ali Bogu je grijeh mrzak do te mjere da je to uspoređeno s refleksom gađenja i povraćanja (Levitski zakonik 18,24-28; 20,22.23; Otkrivenje 3,16). Kako u takvim uvjetima oprostiti bez kompromitiranja vlastite svetosti? Zato je jedan teolog to lijepo sročio: “Oprost je za čovjeka najjasnija od svih dužnosti; za Boga je to najveći od svih problema.”³ Naime, u Starom zavjetu piše da je Bogu mrsko kad netko pravda opakog (Izreke 17,15). A upravo je On sâm to učinio kroz križ; bar tako kaže Pavao, koji piše da Bog opravdava bezbožnika (Rimljanima 4,5). Jedini način na koji je Bog mogao to učiniti, a da ostane dosljedan svojoj svetosti, je taj da je sâm morao primiti kaznu za naše grijeha ako nas je želio spasiti. Budući da je On sâm izrekao Zakon na Sinaju koji je bio prekršen, On sâm, kao Vrhovni Zakonodavac, snosio je pune posljedice tog prekršaja, i ne bi bilo u redu s Njegove strane da je tu kaznu prebacivao na nekog drugog manjeg od sebe. Nije ni čudo da Pavao to prepoznaje i kaže da je starozavjetni Bog, koji je vodio Izraelce, bio ni manje ni više nego sâm Krist (1. Korinćanima 10,1-4).

Isus – JAHVE

Postoje i druge biblijske izjave da je Isus isti onaj JAHVE koji se spominje u Starom zavjetu. Jedna od najjasnijih je tekst iz Izaije 6,1-10, gdje prorok jasno kaže da je vidio slavu JAHVE. Apostol Ivan kaže da je taj prorok zapravo vidio Kristovu slavu (Ivan 12,37-41). Antitrinitarijanisti ne mogu tako lako pobjeći od ovog biblijskog odlomka. No, to nije sve. Postoji pregršt drugih biblijskih redaka koji jasno pokazuju da je Isus Svemogući Bog JAHVE. Recimo, u Izaiji 33,22 i Joelu 4,2 kaže se da je JAHVE Sudac; no apostol Ivan kaže da je Krist naš Sudac (Ivan 5,22). Izaija također kaže da je JAHVE prvi i posljednji (Izaija 48,12); isto ono što kaže Krist o sebi u Otkrivenju 1,17. Psalmist David kaže da je JAHVE svjetlost (Psalam 27,1); isto ono što Krist kaže za sebe (Ivan 8,12). Pavao naziva Boga Oca “Kraljem nad kraljevima i Gospodarom nad gospodarima” (1. Timoteju 6,15.16); isto onako kako apostol Ivan naziva Isusa u Otkrivenju 17,14. Nadalje, Pavao kaže da je Krist sve stvorio (Kološanima 1,16). Antitrinitarijanisti tu daju primjedbu da je Otac stvorio ili “rodio” Krista svejedno, pa je onda pustio da Krist stvara svijet. Ali Izaija kaže da je JAHVE stvarao svijet bez ičije pomoći (Izaija 44,24). U tom smislu zamisao da je Krist u jednom trenutku vremena “proizišao” od Oca pa je onda počeo stvarati svijet nema veze s kršćanstvom, nego s platonizmom. Platon je govorio o

² J. Moltmann, *Raspeti Bog*, str. 280.

³ John Stott, *The Cross of Christ*, str. 88. Opširnije o temi Božjeg oprosta i patnje vidi 11. poglavlje moje knjige *Kad Bog šuti*, pod naslovom “Misterij Božje patnje”.

nekakvom *Demijurgu*, to jest vrhovnom zanatliji ili kreatoru svijeta, koji je u jednom trenutku vremena proizišao, ili *emanirao* iz Prvog Bića, ili *Monade*, najvišeg oblika božanstva. No, vratimo se Bibliji. Postoje i drugi redci, i u Starom i u Novom zavjetu, koji govore o Kristu kao Bogu, ali zbog nedostatka vremena i prostora nije ih uputno sve nabrajati i objašnjavati. Možda samo treba dodati to da su kršćani u apostolskoj crkvi dobro shvatili tu istinu: zato se, primjerice, Stjepan, neposredno prije nego što je bio kamenovan, moli Isusu (Djela 7,59). Zato pisac Poslanice Hebrejima govori o Sinu kao o Bogu, čije je prijestolje vječno (Hebrejima 1,8). I apostol Ivan govori o Kristu kao o Bogu koji se utjelovio (Ivan 1,1-14). Postoje i izvanbiblijski tekstovi koji potvrđuju činjenicu da su prvi kršćani doživljavali Isusa Krista kao živog Boga. Tako Plinije Mlađi, upravitelj rimske provincije Bitinije, piše imperatoru Trajanu negdje oko 111. godine, moleći ga za savjet oko toga kako postupati s kršćanima. Između ostalog, Plinije navodi da se oni “okupljaju određenog dana prije zore i pjevaju Kristu kao da je on Bog”.⁴ Dakle, netočno je ono što mnogi antitrinitarijanisti tvrde, da je Krist bio obožavan tek u kasnijim stoljećima. Naprotiv, Kristovo božanstvo je još od najranijih vremena razvoja kršćanstva bilo temelj kršćanske vjere.

Ellen G. White o Kristu

Premda je Biblija, a ne izjave Ellen G. White, temelj adventističke doktrine o Bogu, nije zgoreg navesti neke njezine izjave o Kristu. To je važno s obzirom na brojne zablude koje o njoj šire neki samozvani propovjednici. Recimo, u *Isusovom životu* ona piše da se sâm Krist objavio Mojsiju u gorućem grmu.⁵ Malo dalje ona kaže da je Krist bio “Onaj koji je u stupu od oblaka i ognja bio vođa Izraelu”.⁶ Premda ona nikad nije upotrijebila riječ “Trojstvo”, ipak govori u “tri žive Osobe u božanskom Triju”.⁷ Ona je vjerovala u potpuno božanstvo Isusa Krista, izjavljujući da je “Krist bio u svojoj biti i u najvišem smislu Bog, On je bio Bog kroz cijelu vječnost, Bog nad svime, blagoslovljen zauvijek”.⁸ Govorila je i o Svetom Duhu kao o “Trećoj Osobi božanstva” (*The third Person of the Godhead*)⁹. Zbog kratkoće prostora nismo se bavili osobnošću Svetog Duha, što mnogi antitrinitarijanisti također dovode u pitanje. Ali postoje brojna mjesta u Bibliji, a tako i u spisima Ellen G. White, o tome da Sveti Duh nije samo sila, nego i Osoba.¹⁰

⁴ *Epistulae*, sv. X., br. 96.

⁵ *Isusov život*, str. 10—12.

⁶ Isto, str. 30.

⁷ *Evangelism*, str. 615.

⁸ *Review and Herald*, 5. travnja, 1906.

⁹ *Isusov život*, str. 557.

¹⁰ Izaija 63,10; Ivan 14,26; 16,7.8.13; Djela 8,29; 10,19; 16,6; 20,28; 21,11; Hebrejima 3,7.11, što je zapravo navođenje Psalma 95,11 — u Psalmu govori JAHVE; u Hebrejima to isto govori Sveti Duh; Djela 28,25-28: ovdje Pavao navodi Izaiju 6,9.10, to jest ono što je JAHVE rekao proroku; Pavao pak kaže da je te riječi *Sveti Duh* govorio Izaiji. Prema tome, ime JAHVE odnosi se ne samo na Oca i Sina, nego i na Svetog Duha. Nije ni čudo da je i Ellen G. White o Svetom Duhu rekla: “Moramo shvatiti da je Sveti Duh isto tako Osoba kao što je Bog Osoba, ... Sveti Duh je Osoba, zato što svjedoči s našim duhom da smo djeca Božja. ... Sveti Duh ima osobnost, jer u protivnom On ne bi mogao svjedočiti našem duhu i s našim duhom da smo Božja djeca. On također mora biti božanska Osoba, jer u protivnom ne bi mogao istražiti tajne koje leže skrivene u Božjem umu.” (*Evangelism*, str. 616,617). Ellen G.

Isus — prvorodenac

Ako je to tako, zašto onda u Bibliji piše da je Isus “prvorodenac”?¹¹ Antitrinitarijanisti posebno ističu redak u Kološanima 1,15, koji kaže da je Krist “prvorodenac svakog stvorenja”, da bi ukazali na to kako Isus nije postojao oduvijek. Još u prvim stoljećima razvoja Crkve pojavili su se neki heretički pokreti koji su to naučavali.¹² No, kad novozavjetni pisci koriste taj grčki izraz *prōtotokos* (“prvorodenac”), oni parafraziraju dva teksta u Starom zavjetu (Psalam 89,27 i 2,7). Ni u jednom od njih se zamisao “rađanja” ili “prvo-rađanja” ne odnosi na osobu koja ranije nije postojala, a koja eto sad postoji kad je “rođena”. Naprotiv, riječ je o osobi koja je *već postojala*, ali joj se dodjeljuje novi status. Primjerice, Psalam 89,27 govori o tome da će Bog *učiniti* Davida “prvorodencem”, a onda objašnjava što to znači: uzvisit će ga iznad svih drugih kraljeva i utvrditi zauvijek njegovo prijestolje. Sjetimo se da David u rodnom smislu nije bio prvorodenac, nego tek osmi po redu (1. Samuelova 16,10-13; 17,12-14). Prema tome, kad je David nazvan “prvorodencem”, nije riječ o tjelesnom rođenju, nego o tituli, odnosno o posebnom statusu kojeg mu je Bog dodijelio. Slično se može reći i za nesumnjivo mesijanski Psalam 2,7. Ni u ovom retku se “rađanje” ne odnosi na nastanak novog bića, nego na već postojeće biće (David/Mesija), koje poprima novi status u Božjim očima. Dokaz tome je Hebrejima 5,5, gdje pisac citira upravo Psalam 2,7 kako bi opisao Isusov početak velikosvećeničke službe. U Djelima 13,33.34 Pavao navodi Psalam 2,7 da bi potvrdio Isusovo uskrsnuće. Ni u Hebrejima 5,5 ni u Djelima 13,33.34 novozavjetni pisci ne govore o Isusovom “nastanku”, nego o Njegovom posebnom statusu. U tom smislu je izraz “prvorodenac” slikovit opis Isusa kao jedinstvenog po rangu. Njegov položaj je poseban i apsolutan. Njemu je povjeren sav autoritet na Nebu i na Zemlji.

Isusova podložnost Ocu

Istaknuo bih samo dva mjesta koja antitrinitarijanisti podosta navode u svoju korist: 1. Korinćanima 15,27.28 i 1. Korinćanima 11,3. Zbog nedostatka prostora nećemo govoriti o Isusovim izjavama podložnosti, kao što su, primjerice, Ivan 14,28 ili Matej 19,17. O onom što je Isus govorio o sebi, kao i o tome kako neki Njegovi postupci otkrivaju Njegovo božanstvo bit će govora u posebnom članku. Zasad ću samo reći da je iznenađujuće koliko te “sporne” Kristove izjave uopće nisu sporne. Osvrnut ćemo se samo kratko na tekstove u 1. Korinćanima.

White je napisala i ovo: “Mi moramo surađivati s tri najviše nebeske sile — s Ocem, Sinom i Svetim Duhom — i te sile će raditi kroz nas, čineći nas djelatnicima zajedno s Bogom.” (*Evangelism*, 617).

¹¹ Rimljanima 8,29; Kološanima 1,15.18; Hebrejima 1,6; 12,23; Otkrivenje 1,5.

¹² Primjerice, pripadnici skupine takozvanih elkazaita (oko 3. stoljeća) naučavali su da je Krist bio u doslovnom smislu “rođen” od Oca u nekoj dalekoj prošlosti, pa je stoga inferioran u odnosu na Oca. Tu “istinu” je vodi tog pokreta, Elkazaju, navodno objavio golemi anđeo, visok 154 kilometara, praćen svojom sestrom (Sveti Duh) koja je bila iste visine. Kasnije će Arije, prezbiter aleksandrijske crkve (4. stoljeće) također govoriti o Kristu kao o stvorenju koje nije Bog, nego najuzvišenije od svih stvorenih bića.

Krenimo prvo s 1. Korinćanima 15,27.28. Ovaj tekst ne implicira Isusovu inferiornost spram Oca, već govori o jedinstvu namjere između Oca i Sina. Kad Kristova misija bude ispunjena i svi Njegovi protivnici pod Njegovim nogama, tad će Sin dobrovoljno predati kraljevstvo Ocu (1. Korinćanima 15,24) i podložiti Mu sve, pa i samog sebe, pred Njegove noge. U Ivanu 17,1 Isus kaže: “Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe.” Taj reciprocitet proslavljanja između Oca i Sina pečat je Njihovog jedinstva, a ne Njihove različitosti. Također, treba naglasiti da podložnost nije isto što i inferiornost. Kad je, primjerice, Isus prao učenicima noge, On im se dobrovoljno podložio ne zato što je bio inferioran, nego zato što je bio ponizan (Ivan 13,14). O toj Božjoj poniznosti progovara i Pavao u Poslanici Filipljanima, kad kaže da se Krist lišio svoje *jednakosti* s Ocem (2,6), te se “obezvrijedio” (2,7 — Varaždinska Biblija) i “ponizio” (2,8) da bi došao na ovaj svijet kako bi nas spasio. Na sličan način treba tumačiti i Pavlove riječi u 1. Korinćanima 11,3: “glava Kristu je Bog”. Za sve one koji smatraju da ovaj redak govori da je Otac postojao prije Sina, neka se priupitaju je li njihova glava nastala prije njihovog tijela; i može li uopće glava funkcionirati bez tijela. Uostalom, cijeli kontekst tog retka govori o značaju poniznosti, a ne o Božjoj esenciji.

Argument šutnje

Još jedan argument antitrinitarijanista protiv doktrine o Trojstvu vezan je uz to da se riječ “Trojstvo” ne spominje nigdje u Bibliji. To je točno. Isto kao što se nigdje u Bibliji ne spominju riječi “gravitacija”, “fotosinteza”, “elektricitet” i mnoge druge suvremene riječi kojima danas nastojimo opisati stvarnost. Trebamo li ih prestati koristiti samo zato što one nisu navedene u Bibliji? Pretpostavimo da zamijenimo neku biblijsku riječ suvremenijom riječju: bi li to neizostavno vodilo u krivovjerje? Recimo, kad bismo redak u Mateju 5,13: “Vi ste sol zemlji” promijenili u: “Vi ste natrij-klorid zemlji”. Bismo li rekli nešto pogrešno? Ne bismo. Premda bi takav izričaj djelovao pomalo čudno, po značenju on je savršeno identičan tradicionalnom tekstu, koliko god da nam se to ne sviđa (priznajem, i ja više volim riječ “sol”). U tom smislu izraz “Trojstvo” treba shvatiti uglavnom kao “tehnički” izraz koji se koristi u teologiji, slično kao što se izraz “natrij-klorid” kao tehnički izraz koristi u kemiji. Možda će netko jednog dana izmisliti bolju riječ; no kako riječima uopće opisati nebeske stvarnosti? Kojim izrazima možemo opisati Božju bit? S tim problemom suočili su se i rani kršćani, pa su neki od njih počeli koristiti tu grčku riječ *trias*, ili lat. *trinitas* tijekom svojih razmišljanja o Bogu, uglavnom kao odgovor na neka kriva učenja iz njihovog vremena. Primjerice, Tertulijan (oko 155.—240 poslije Krista) je prvi koji je tu riječ koristio da opiše odnos između Oca, Sina i Svetog Duha. To je zapravo bio njegov odgovor izvjesnom Prakseasu iz Male Azije, koji je smatrao da su Otac, Sin i Sveti Duh jedna Osoba. Ovu vrstu antitrinitarijanizma spomenuli smo u uvodu. Ona je u povijesti poznata kao modalizam ili sabelijanizam, po svećeniku Sabeliju (3. stoljeće). I Sabelije i Prakseas vjerovali su da su Otac, Sin i Sveti Duh samo različiti modaliteti jedne te iste božanske Osobe (odatle i naziv “modalizam”). No, ukoliko je to tako, kome se onda Isus molio dok je bio na Zemlji? Samom sebi? Zato Tertulijan piše Prakseasu da je “to troje (misli na Oca, Sina i Svetog Duha) jedna supstanca, ali ne jedna Osoba”.¹³ Što se pak, tiče onog famoznog i često spominjanog Sabora u Niceji 325. godine, on se uglavnom bavio odnosom između Oca i Sina, budući da je bilo mnogo pristaša izvjesnog aleksandrijskog svećenika Arija (256.—336. poslije

¹³ *Adv. Praxeam*, XXV.

Krista), koji je naučavao da Isus nije postojao oduvijek, te da je kao prvorodeno stvorenje podređen Ocu. Nicejski kredo govori stoga o tome da su Otac i Sin “iste supstance” (grč. *homoousious*). Naravno, pitanje je koliko uopće takvim izrazima možemo opisati božanske stvarnosti, čega su bili svjesni i sami zagovornici nauka o Trojednom Bogu. Recimo, biskup Atanazije (293.—373. poslije Krista), jedan od najzaslužnijih za formulaciju Nicejskog kreda, požalio se da su biskupi bili prisiljeni koristiti takvu terminologiju koja ne postoji u Svetom pismu. Razlog? Biblijske izraze su prisvojili arijevc i reinterpretirali ih u svoju korist (ništa čudno: krivovjerci često zvuče vrlo “biblijski”).

Bilo kako bilo, najvažnije u svemu tome je sljedeće: bez obzira što se riječ “Trojstvo” ne spominje u Bibliji, i usprkos nesavršenosti tog izraza u opisu Božje biti, ta riječ na legitiman način otkriva tri biblijske istine sadržane i u Starom, i u Novom zavjetu: **1.** da je Bog jedan, JAHVE (Ponovljeni zakon 6,4); **2.** da je Otac JAHVE, Krist JAHVE i Sveti Duh JAHVE¹⁴; **3.** da su Otac, Sin i Sveti Duh različite Osobe. Dalje od toga ne treba ići.

Još neki problemi antitrinitarijanizma

Premda antitrinitarijanizam na prvi pogled djeluje dubokoumno, nastojeći napraviti neku vrstu hijerarhijskog “reda” između Oca, Sina i Svetog Duha, ovaj svjetonazor zapravo otkriva skučenost našeg ljudskog razmišljanja koje funkcionira isključivo unutar prostorno-vremenskih okvira. Takve filozofije o tome da je Sin u jednom trenutku vremena na ovaj ili onaj način proizišao od Oca mogle su funkcionirati u prošlosti, kad se nije znalo da su vrijeme i prostor također tvorevine. Danas znamo da vrijeme i prostor imaju svoj početak. Bog je stvorio prostor i vrijeme, baš kao što će kasnije stvoriti i sve ostalo u tom prostoru i vremenu. Prema tome, ako je Isus Bog, onda On nije ograničen prostorno-vremenskim okvirima. To znači da Isus, ukoliko je stvarno Bog, nije mogao postojati “nakon” Oca; kategorije “prije” i “poslije” mogu se odnositi samo na stvorenja, a ne i na Onog tko je stvorio vrijeme. Ovo je kritika svima onima koji su neodlučni po pitanju Kristove naravi i smatraju Ga nekom vrstom “izvedenog Boga”, ili “Boga drugog reda”. Naravno, takvi propovjednici neće koristiti baš te izraze, ali će zato raspredati o tome kako je Isus “nastao”, ili “proizišao” od Oca, kako je samo Otac vrhovni Bog JAHVE, ali da to nije i Sin. To je mlaćenje prazne slame koje vodi u politeizam. I u poganskim mitovima imate sličnu ideju nekakvog vrhovnog božanstva iz kojeg emaniraju ili proizlaze ostali (niži) bogovi. Tu leži paradoks: antitrinitarijanisti se bore protiv, kako oni kažu, politeizma u kršćanstvu; a zapravo su oni ti koji svojom filozofijom odvede ljude u politeizam, srozavajući Isusa na nekakvu helenističku predodžbu boga. Jer, ako su oni u pravu, koja je onda razlika između Isusovog proizlaženja od Oca i, recimo, grčke božice Atene koja je proizišla iz Zeusove glave? Za poganske mitove takva proizlaženja nisu ništa čudno, zato što poganska božanstva djeluju unutar prostorno-vremenskih okvira. No, biblijski Bog nadilazi prostor i vrijeme. On je stvorio jedno i drugo. Prema tome, ako ne želimo upasti u ralje politeizma, ne trebamo slušati naklapanja o tome kako Krist nije postojao oduvijek, niti trebamo slušati umovanja o Kristovoj inferiornosti o odnosu na Oca. Jedino legitimno pitanje o Isusovoj naravi bilo bi: Je li On Bog, ili nije? Ako jest, onda je Isus vječan i nikom inferioran; ako nije Bog, onda je stvoren. Ako je

¹⁴ O osobnosti Svetog Duha, kao i o Njegovom identificiranju s Božjim imenom JAHVE, prouči dobro biblijske retke u bilješki broj 10.

stvoren, onda ne može biti Stvoritelj (u tom slučaju ispada da je Pavao pogriješio kad je napisao da je u Kristu sve stvoreno, vidljivo i nevidljivo — Kološanima 1,16.17). Ako nije Stvoritelj, zašto ima toliko mnogo biblijskih redaka koji govore o Kristu kao o Bogu? (Neke od njih smo neveli, neke nismo.) Osim toga, ako Isus nije Stvoritelj, onda On ne može biti ni Spasitelj (razlog je objašnjen u uvodu). Sve je to vrlo jednostavno i ne treba ništa dodatno komplicirati.

Ograničenost razuma

Sve u svemu, doktrina o Trojstvu, po mojem shvaćanju, nije tu da opiše Božju narav (jer to je nemoguće), nego da zaštiti njezino otajstvo. Prije nego što se Bog spustio na Sinaj, rekao je Mojsiju da se nitko ne smije približiti gori da ne bi poginuo, te da napravi granicu oko gore kako bi spasio narod od smrti (Izlazak 19,12). Nažalost, mnogi vjernici danas umiru u duhovnom smislu, napuštajući onu vjeru koju su prihvatili krštenjem — zbog svoje opsesivne sklonosti intelektualnog hodanja po “svetom tlu”. Da su oni, slikovito rečeno, postavili sebi granice, da su ponizno prihvatili ograničenja svojeg vlastitog uma i pridržavali se isključivo božanske objave, ne bi izgubili svoju vjeru. Doktrina o Trojstvu jedna je od tih granica. Ona prepoznaje biblijsku istinu o Bogu koji nije samo osoban, nego i nad-osoban. Što to znači i kako je to moguće? Ne znam. Ali ako Sveto pismo tako kaže, trebam tome vjerovati.

Naravno, neki smatraju da svojem umu ne trebaju postavljati nikakva ograničenja. Netko je upitao Johna Lennox, matematičara s Oxforda i kršćanskog apologeta: “Dr. Lennox, ... zašto izabirete obožavati Boga koji je zabranio jesti ljudima s drveta spoznaje, s kojeg ste očito vi ‘jeli’, budući da ste vrlo učen čovjek? Zašto izabirete štovati takvu vrstu Božanstva koje vas sprečava u tom stjecanju znanja?” Lennox se nasmiješio i rekao: “To je vrlo dobro pitanje. Reći ću vam i zašto: primijetio sam da ga je izvorno postavila zmija!”, nakon čega je uslijedio urnebesni smijeh slušateljstva. Lennoxov odgovor na šaljivi način progovara o nečem ozbiljnom — o stalnoj ljudskoj težnji da svojim razumom dokuči božanske istine, što je zapravo nemoguće. No, to je već druga tema.

Mr. Fredi Miler